

Klassiek

REPORTAGE FESTIVAL MUSICA SACRA

De openingsdans van het Musica Sacra-festival op het Vrijthof in Maastricht.

The Road

De Amerikaanse componist Frederic Rzewski schreef in de jaren negentig een acht uur durende pianocyclus genaamd *The Road*. De muziek wordt ondersteund door menselijk geluiden. Pianist Daan Vandewalle plaatste tijdens Musica Sacra nu eens subtiel zuchtend, zoemend en grommend, dan weer blazend op een stoomfluit of roffelend op de pianokast accenten in Rzewski's muzikale landschappen. Het werk is komend jaar te horen in Maastricht, het laatste deel tijdens de volgende editie van het festival.

Kunstenfestival Musica Sacra in Maastricht had dit jaar de vraag 'Waarheen?' als rode draad. Danser en choreograaf Joost Vrouwenraets wist de weg.

Door **Nell Westerlaken** Foto's **Romi Tweebeeke**

Laten we dromend voortgaan

Je zou er de hand van het hogere in kunnen zien. Twee jaar geleden werd het thema voor Musica Sacra editie 2015 vastgesteld, het jaarlijkse kunstenfestival in Maastricht met nadruk op religieuze muziek. 'De Weg' bleek gekozen met profetische gave. Geen bezoeker van de Maastrichtse binnenstad kon afgelopen weekend de festivalposter negeren waarop een jonge vrouw de einder tegemoet loopt, twee koffertjes in de hand, teddybeer onder de arm. Vluchtelingen die dezer dagen met bussen en treinen het land instromen, moeten het met minder bagage doen.

Roerend was daarom de *silent sound performance* in de schemerige kruisgang van de Onze Lieve Vrouwebasiliek. In een verstilde choreografie beeldden leden van de Molukse gemeenschap in Maastricht de geschiedenis van hun ouders uit, een ontwortelde generatie die hier een nieuw bestaan opbouwde. Met letterlijk gespreide armen en omhelzingen werd het publiek ontvangen. Langzaam ontvouwde zich een patroon waarin groepsleden naar voren traden, anderen naar achteren stapten, de voortrekkers achterblijvers werden en andersom. De groepsdynamiek bleef intact; de weg werd gezamenlijk afgelegd. Toen de performers in foetushouding op de kerkvloer neerstreken, liet de symboliek weinig te raden over.

Nu is 'De Weg' een even breed als vaag thema, maar wanneer je Antoine - 'alle wegen leiden naar Rome' - Bodar geregeld door de festivalbermen ziet scharrelen, weet je dat het met de devote invulling wel goed komt. Onder meer Schola Maastricht, Ordo Virtutum en het Amsterdams Synagogaal Koor brachten een religieus-traditionele component naar het festival dat werd afgesloten door Música Temprana met een uitvoering van het 16de-eeuwse *El Viaje de Jerusalem*, de reis naar Jeruzalem.

Het gonsde van Wanderer en Wanderlieder, van roadmovies en metafysische bespiegelingen in de kantlijn over de eeuwige vraag 'waarheen?'. Het festivalthema bleek standvastig in de meer profane, maar daarom niet minder spirituele voorstellingen. Dat begon donderdags met een officieuze opening in de Sint-Janskerk. Pianist Daan Vandewalle voerde het publiek fijnzinnig door enkele delen van *The Road*, de megapianocyclus van de Amerikaanse componist Frederic Rzewski.

De Sint-Servaasbasiliek bleek een perfecte locatie voor de 20ste-eeuwse muziek van de uitgesproken atheïst Luigi Nono. *Hay que caminar soñando*, we moeten dromend voortgaan, vormt het slotstuk van Nono's laatste werk uit 1989. Flinterdunne klankdraden van slechts twee violen vulden de basiliek. Duo Dialodia, opgesteld aan weerskanten van het publiek, spon boven de hoofden een hypnotiserend muzikaal web dat een moment werd vastgehouden door de gewelven van het plafond. Het riep beelden op van een dunne ochtendnevel boven een spiegelglad wateroppervlak. Natuurlijk kan het aan de zware wierookwalm in de kerk hebben gelegen, maar meerdere bezoekers hielden het niet droog.

Hay que caminar vormde het eerste deel van de festivalopening die een vervolg kreeg in het

Theater aan het Vrijthof met *mappamundo* van Richard Rijnvos. De Nederlandse componist werkt sinds 2001 aan een reeks composities over 'de stad Venetië en haar schaduwen'. Eén ervan, *mappamundo*, heeft het Venetiaanse eiland San Michele tot onderwerp, waar Luigi Nono in 1990 is begraven. In muziek, gesproken woord en zang wordt het verhaal verteld van de 15de-eeuwse monnik Fra Mauro.

Zonder het eiland ooit te hebben verlaten, tekende de monnik een wereldkaart op aanwijzing van passerende zeevaarders en avonturiers. Rijnvos reist van de muziek uit Fra Mauro's tijd naar die van Nono, met een tubaspeler als wegwijzer. Bariton Frans Fiselier, gekleed in een ruim geplooid witte pij, vertolkte sprekend en zingend de monnik: 'De kaart neemt me in beslag door wat ze nog niet toont'. Voorafgaand

Flinterdunne klankdraden van slechts twee violen vulden de basiliek

aan het concert werd de zaal een minuut stilte gevraagd voor het lot van vluchtelingen. Rijnvos kwam hier op terug toen hij na het langzaam wegsterven van de laatste noten een ongebruikelijk lange stilte aanhield - 'een ingeving', zei hij later - die door het publiek werd omarmd.

Onvermijdelijk liep de 'waarheen'-vraag als een rode draad door het festival. 'Who guesses where we go', vroeg de Britse componist John Casken zich af in een toelichting bij zijn werk *Orion over Fame* uit de jaren tachtig. De Philharmonie Zuidnederland, onder leiding van Etienne Siebens, zette zaterdagavond tijdens de Nederlandse première een bulderende Dionysus neer, elegische beelden en een flonkerende sterrenhemel waarin de mythische jager Orion voor eeuwig werd bijgezet.

Letterlijk de langste weg van het festival werd afgelegd door choreograaf en danser Joost Vrouwenraets (36). Amateurwielrenners, wandelaars en bewoners zagen zondag een raadselachtige figuur voorbijkomen, begeleid door een paardenkar waarop een trommelslager onheilspellende dreunen de Limburgse heuvels inzond. In een 29 kilometer lange 'tour de danse' genaamd Kokoro - Japans voor hart-danste Vrouwenraets als een creatieve pelgrim van zijn geboorteplaats Heerlen naar Maastricht.

Aan het einde van de middag arriveerde hij op de hartslag van de trom zwaaiend, fladderend, strompelend en pirouetten draaiend in het festivalhart. Bestemming bereikt. Wellicht haalt Vrouwenraets met zijn solomanifestatie het *Guinness Books of Records*. Vast staat dat hij als enige festivaldeelnemer ondubbelzinnig antwoord kon geven op de vraag: waarheen?